

Profesiju nosaukumu īpatnības darba sludinājumos

Peculiarities of Profession Names in Job Advertisements

Iveta Pūtele

LU aģentūra "Latvijas Universitātes Latviešu valodas institūts"
Akadēmijas lauk. 1, Rīga LV-1050
ivetap@lza.lv

Rakstā pētītas profesiju nosaukumu īpatnības vienā runas žanrā – darba sludinājumos. Dots neliels ieskats darba sludinājumu struktūrā un tekstveides īpatnībās, aplūkotas profesiju nosaukumu gramatiskās – dzimtes, skaitļa, locījuma, defissavienojumu, plašāku sintaktisku konstrukciju lietojuma – īpatnības darba sludinājumos, kā arī atkāpes no valodas normām šajos profesiju nosaukumos.

Profesiju nosaukumi parasti ir viena celma vīriešu un sieviešu dzimtes vārdu pāri, kas darināti atbilstoši savas dzimtes morfoloģiskajām īpatnībām. Minot profesiju nosaukumu vispārināti, iestāžu dokumentācijā, profesiju sarakstos, normatīvajos aktos, profesiju klasifikatorā u. c. parasti lieto vīriešu dzimtes formu. Taču, ja tiek minēta konkrētas personas profesija vai amats, profesijas nosaukums rakstāms vīriešu vai sieviešu dzimtē atbilstoši konkrētās personas dzimumam. Darba sludinājumos pēdējā laikā vērojama tendence profesiju nosaukumus rakstīt abās dzimtēs, piemēram, *pārdevējs/-a, menedžeris/-e, apdrošināšanas konsultants/-e*. Ja profesija ir sievietēm raksturīgāka, sieviešu dzimte reizēm minēta vispirms, piemēram, *biroja administratore/-s, Konsulārās nodaļas sekretāre/-s*.

Profesiju nosaukumi darba sludinājumos pārsvarā lietoti vienskaitlī, bet ir gadījumi, kad izmantots daudzskaitlis.

Defissavienojumi tiek uzskatīti par latviešu valodā svešām un neiederīgām konstrukcijām, tomēr valodas praksē tie vēl joprojām sastopami. Darba sludinājumos profesiju nosaukšanai defissavienojumi izmantoti bieži.

Atslēgvārdi: profesijas nosaukums, darba sludinājums, dzimte, skaitlis, locījums, sintaktiskās īpatnības.

Profesiju nosaukumi ir dažādu nozaru terminoloģijas sastāvdaļa. Latvijas darba tirgū esošās profesijas tiek apkopotas un klasificētas Latvijas Republikas Profesiju klasifikatorā, kas vienlaikus arī reglamentē profesiju nosaukumu lietojumu. Profesiju nosaukumu reglamentētu lietojumu sekmē arī profesiju standarti.

Tomēr atšķirīgos runas žanros profesiju nosaukumu lietojumā vērojamas atšķirības. Rakstā pētītas profesiju nosaukumu īpatnības vienā runas žanrā – darba sludinājumos. Pētījumam izmantoti laikraksta *Diena* un interneta portālu darba sludinājumi.

Darba sludinājumu struktūra un tekstveides īpatnības

Darba sludinājuma struktūru parasti veido piecas daļas:

- darba devējs,

- aicinājums darbā,
- nepieciešamais darba ņēmējs,
- prasības,
- kur, līdz kuram laikam un kādi dokumenti jāiesniedz.

Taču šī struktūra var būt arī plašāka. Visbiežāk bez jau nosauktā minēti arī potenciālā darba ņēmēja pienākumi un iespējas, ko darba devējs piedāvā.

Iezīmējas divējādas tendences darba sludinājuma veidojumā.

1. Darba sludinājumiem raksturīga emocionāla un stilistiska neitralitāte, izteiksme ir oficiāla un lakoniska:

valsts iestāde
izsludina konkursu
uz vakanto amata vietu

Parasti šādi veidoti valsts iestāžu sludinājumi.

Piemēram:

**Labklājības ministrijas Valsts darba inspekcija
izsludina atklātu konkursu uz vakanto Juridiskās nodaļas jurista amata
vietu**

Prasības:

- atbilstība Valsts civildienesta likuma 7. panta prasībām;
- otrā līmeņa augstākā juridiskā izglītība;
- vēlams vismaz 2 gadu praktiskā darba pieredze jurista amatā;
- prasme strādāt ar datoru - MS Word, Excel, Outlook, Internet Explorer, labā lietotāja līmenī;
- komunikācijas prasmes un oratora spējas;
- attīstīta loģiskā domāšana.

2. Darba sludinājumos teksts ir brīvāks, izteiksme nav tik oficiāla un lakoniska – sākumā parasti dots firmas/uzņēmuma raksturojums, kurā iekļauta arī uzņēmuma reklāma, tad neformālā izteiksmē ietverts prasību uzskaitījums un aicinājums pievienoties kolektīvam, beigās priekšrocības, ko darba ņēmējs iegūs.

Piemēram:

Rīgas Piena kombināts ir lielākais piena pārstrādes uzņēmums Latvijā un viens no vadošajiem savas nozares uzņēmumiem Baltijā, kas ražo īstu sviestu, tradicionālos sierus, pienu, kefīru, skābu krējumu, saldējumu un citus veselīgus piena produktus.

Mums ir vajadzīgi

pārdošanas standartu speciālisti/-es

Ja Tev ir pieredze tirdzniecībā vai klientu apkalpošanā ..

Ja Tu proti organizēt savu laiku un darbu ..

Ja Tev ir latviešu un krievu valodas zināšanas un B kategorijas autovadītāja apliecība ..

.. iespējams, Tu esi tieši tas cilvēks, kuru mēs meklējam!!!

Ir gadījumi, kad profesijas nosaukums iekļauts sludinājuma tekstā, to neizceļot, vai konkrēta profesija sludinājumā pat nav nosaukta.

Piemēram:

SIA "KPBE" debitoru parādu administrēšanas kompānija ar profesionālu, atbildīgu un zinošu darbinieku komandu. Mūsu panākumu pamatā ir augsta sniegto pakalpojumu kvalitāte un rūpīgs darbs. Izmantojiet iespēju strādāt un veidot savu profesionālo izaugsmi vienā no lielākajām šīs nozares kompānijām Latvijā!

Aicinām darbiniekus darbam birojā

DARBS SAISTĪTS AR KAVĒTU MAKSĀJUMU ADMINISTRĒŠANU

Prasības pretendentiem:

- Labas latviešu un krievu valodas zināšanas.
- Pieredze strādājot ar datoru.
- Labas runas dotības, spēja pārliecināt.

Profesiju nosaukumu gramatiskās īpatnības darba sludinājumos

Dzimtes lietojums

Profesiju nosaukumi parasti ir viena celma vīriešu un sieviešu dzimtes vārdu pāri, kas darināti atbilstoši savas dzimtes morfoloģiskajām īpatnībām. Vairumā gadījumu vīriešu dzimtes profesiju nosaukumiem atbilst attiecīgi sieviešu dzimtes profesiju nosaukumi, piemēram, *skolotājs – skolotāja, dārznieks – dārzniece, ķīmiķis – ķīmiķe, programmētājs – programmētāja*. Viens un tas pats profesijas nosaukums lietojams pēc vajadzības vīriešu vai sieviešu dzimtē atkarībā no attiecīgās personas dzimuma. Minot profesiju nosaukumu vispārināti, iestāžu dokumentācijā, profesiju sarakstos, normatīvajos aktos, profesiju klasifikatorā u. c. parasti lieto vīriešu dzimtes formu. Sastopami arī gadījumi, kad paralēli norādīts abu dzimšu lietojums.

Ja tiek minēta konkrētas personas profesija vai amats, profesijas nosaukums rakstāms vīriešu vai sieviešu dzimtē atbilstoši konkrētās personas dzimumam. Valodas praksē, iespējams, krievu un angļu valodas ietekmē, ir tendence vispārināt vīriešu dzimti, arī runājot par sieviešu dzimuma attiecīgās profesijas pārstāvi. Šī parādība vērojama gan sarunvalodā, gan plašsaziņas līdzekļos (presē, radio, televīzijā), piemēram, *Viņa ir ķīmiķis (jurists, pedagogs, politologs), Mana mamma ir ārsts, Es neesmu agronome, esmu pārtikas tehnologs*, gan iestāžu dokumentācijā, kur blakus profesijas vai amata nosaukumam minēts konkrētās personas (sievietes) vārds, piemēram, *zvērināts notārs Ilze Kalniņa, advokāts Ieva Eglīte*. Pēdējā laikā, pateicoties informatīvam darbam, oficiālā lietojumā šī tendence mazinājusies.

Vīriešu dzimte biežāk lietota to profesiju nosaukumos, kurās strādā galvenokārt vīrieši. Vēl 20. gs. vidū sieviešu dzimtes lietvārdi blakus attiecīgajiem vīriešu dzimtes nosaukumiem nav parasti, īpaši, ja apzīmējama kāda militāra pakāpe vai profesija, kas ir raksturīga vīriešu nodarbošanās, piemēram, *kareivis, kapteinis, ģenerālis, kalējs, skurstenšlauķis* (MLLVG I 1959, 380). Taču mūsdienās, ja minētajās profesijās strādā sievietes un ja minēto formu izveides ziņā nekādu šķēršļu nav, blakus vīriešiem raksturīgo profesiju nosaukumiem tiek veidoti atbilstošie sieviešu dzimtes

vārdi, piemēram, *bokseris, elektriķis, enerģētiķis, frēzētāja, kapteins, leitnants, pilots, sanitārtehnika, seržants*. Daudzi no tiem mūsdienās vairs nešķiet neparasti, tomēr daļa plašākā lietojumā vēl nav sastopami, piemēram, *ģenerāle, matroze*.

Ir arī profesijas, kurās galvenokārt strādā sievietes, piemēram, *aukle, bērnudārza audzinātāja, guvernante, sekretāre*. Tāpēc šie profesiju nosaukumi biežāk lietoti sieviešu dzimtē. Taču, ja attiecīgās profesijas pārstāvis ir vīrietis, tiek lietots vīriešu dzimtes vārds – *auklis, bērnudārza audzinātājs, guvernants, sekretārs*.

Īpašu grupu veido profesiju nosaukumi, kuriem nav atbilstoša tā paša celma vārdu pāra un kuru leksiskā nozīme jau nosaka piederību pie viena vai otra dzimuma, piemēram, *karavīrs, kuģapuika, medicīnas māsa, vecmāte, arī valstsvīrs*. Vienlaikus šie nosaukumi norāda, kuram dzimumam attiecīgie nodarbošanās veidi tradicionāli raksturīgi.

Vispārlietojamajā valodā šādos gadījumos tiek lietots atbilstošs pretējās dzimtes vārds: *tēvs – māte, brālis – māsa, vīrs – sieva, puisis – meita*. Savukārt šādi veidotajiem profesiju nosaukumiem parasti atbilstošā otras dzimtes pāra nav, un tas rada problēmas, nosaucot attiecīgās profesijas pārstāvi, piemēram, vīrieti, kurš strādā par *medicīnas māsu* vai *vecmāti*. Ideāls šīs problēmas risinājums vēl nav atrasts. Viens no risinājuma veidiem varētu būt formāli šos profesiju nosaukumus iekļaut kopdzimtes lietvārdu grupā (Skujiņa 2003, 31). Valodas praksē arī šajos gadījumos, pieaugot profesijā strādājošo vīriešu skaitam, reizēm sāk lietot atbilstošo vīriešu dzimtes vārdu, piemēram, *medicīnas māsa – medicīnas brālis*. Ja šāds darinājums ir aizgūtas cilmes un tā semantika latviešu valodas lietotājam nav tik skaidra, nosaukums abās dzimtēs tiek atvasināts tāpat kā viena celma vārdu pāriem, piemēram, *bārmenis – bārmene*.

Darba sludinājumos pēdējā laikā (salīdzinājumā ar senākiem sludinājumiem) vērojama tendence profesiju nosaukumus rakstīt abās dzimtēs, piemēram, *pārdevējs/-a, menedžeris/-e, iepirkumu un loģistikas menedžeris/-e, tirdzniecības direktors/-e, apdrošināšanas konsultants/-e*, lai gan šis lietojums nav konsekvents. Šī tendence droši vien skaidrojama ar dzimumu vienlīdzības jautājumu popularitāti un dažādu diskriminācijas veidu skaušanu sabiedrībā.

Ja profesija ir sievietēm raksturīgāka, sieviešu dzimtē reizēm minēta vispirms, piemēram:

biroja administratore/-s,

Konsulārās nodaļas sekretāre/-s.

Ja vārdkopnosaukuma atkarīgais komponents ir īpašības vārds, dzimtes galotne norādīta abiem komponentiem, piemēram:

iekšējais/-ā auditors/-e,

galvenais/-ā grāmatvedis/-e,

bilancspējīgs/-a grāmatvedis/-e.

Profesiju nosaukumos, kas veidoti kā defissavienojumi, abās dzimtēs bieži vien minēti abi profesiju nosaukuma komponenti, piemēram:

testētājs/-a-analītiķis/-e,

ekonomists/-e-analītiķis/-e.

Taču ir arī gadījumi, kad dzimtes galotne pievienota tikai pēdējam komponentam, piemēram:

konsultants-pārdevējs/-a.

Skaitļa lietojums

Profesiju nosaukumi darba sludinājumos pārsvarā lietoti vienskaitlī, bet ir gadījumi, kad izmantots daudzskaitlis – acīmredzot gadījumos, kad darba devējam nepieciešami vairāki attiecīgās profesijas pārstāvji, piemēram:

SIA aicina pastāvīgā darbā šuvējus/-as.

Producentu grupa aicina darbā producentus un reklāmas aģentus.

Darbu var saņemt transporta līdzekļu tehniskās kontroles inspektors/-i.

Locījuma lietojums

Profesiju nosaukumu pamatforma, tos fiksējot vārdnīcās, reģistros, sarakstos, standartos u. c., galvenokārt ir vienskaitļa nominatīvs.

Profesiju nosaukumi, tāpat kā citi latviešu valodas lietvārdi, parasti ir lokāmi un attiecīgā locījuma formu iegūst atkarībā no konkrētā vārda deklinācijas paradigmas un sintaktiskā saistījuma ar citiem vārdiem.

Nekonsekvence sastopama, deklināciju sistēmā iekļaujot aizgūtos profesiju nosaukumus ar fināli *-ers*, *-eris*. Mūsdienās nominatīva formas fiksējumā vārdnīcās nostiprinājušies abi varianti, piemēram, profesiju nosaukumiem *bokseris*, *brokeris*, *dīleris*, *feldšeris*, *snaiperis*, *treneris* variants ar *-eris* (2. deklinācija), bet *dispečers*, *dizainers*, *kurjers* – ar *-ers* (1. deklinācija). Valodas praksē tas rada nekonsekvenci locīšanā, īpaši vienskaitļa datīva formā (piemēram, *dispečeram/dispečerim*, *dokeram/dokerim*, *bukmeikeram/bukmeikerim*), kā arī nominatīva formas lietošanā (piemēram, *brokers/brokeris*, *dīlers/dīleris*, *dizainers/dizaineris*). Vērojama arī jaukta 1. un 2. deklinācijas lietošana viena lietvārda paradigmā, piemēram, *dispečers* – *dispečerim*, *menedžers* – *menedžerim*.

Locījuma kategorijai svarīga nozīme ir vārdkopterminu veidošanā, kad vārdkoptermina atkarīgajā komponentā tiek izmantots lietvārds. Profesiju nosaukumu atkarīgajā komponentā visbiežāk tiek izmantota vienskaitļa vai daudzskaitļa ģenitīva forma.

Nominatīvs vārdu savienojumu atkarīgajā komponentā sastopams reti – gadījumos, kad defissavienojumam nav izdevies atrast veiksmīgāku aizstājēju, piemēram, *skolotājs logopēds*, *kasieris kontrolieris*.

Darba sludinājumā bieži vien profesijas nosaukums iekļaujas kopējā tekstā un lietots nevis nominatīva, bet kādā citā – parasti akuzatīva, retāk ģenitīva, bet reizēm arī datīva – locījumā. Piemēram:

Uzņēmums ar 14 gadu darba pieredzi biroja tehnikas pārdošanas un servisa tirgū visā
Latvijā pieņem darbā

PROJEKTU VADĪTĀJU

ZĀĻU VALSTS AGENTŪRA

izsludina konkursu uz

ZĀĻU IZPLATĪŠANAS INFORMĀCIJAS NODAĻAS PĀRVALDES

VECĀKĀ EKSPERTA AMATU

Biznesa augstskola Turība

piedāvā darbu

APKOPĒJAI

Sintaktiskās īpatnības

Defissavienojumi

Defissavienojumi tiek uzskatīti par latviešu valodā svešām un neiederīgām konstrukcijām. Tie veidojušies galvenokārt pēc citu valodu parauga. (Skujiņa 1991, 169) Uzskati par defissavienojumu vietu un lietojumu latviešu valodā dažādos laikos ir bijuši atšķirīgi (Bergmane, Blinkena 1986; Blinkena 1965; Blinkena 1969a; Skujiņa 1991; Skujiņa 2002; Stuite 1980). Mūsdienās ir izkristalizējušies šāda veida profesiju nosaukumu teorētiskie izveides principi:

- ja starp abiem profesijas nosaukuma komponentiem ir atributīvas attiecības, tiek darināti vai nu salikteni, vai vārdkopas ar atkarīgā lietvārda ģenitīvu (Skujiņa 2002, 117–118), piemēram:
nevis inženieris-elektriķis, bet elektroinženieris,
nevis agronoms-dārzkopis, bet dārzkopības agronoms;
- arī tad, ja abi profesijas nosaukuma komponenti izsaka saliktu jēdzienu, kurš sastāv no diviem patstāvīgiem, neatkarīgiem, sakārtojumā saistītiem vārdiem, defisi nelieto (Pūtele 1999, 80; Pūtele 2005, 74), piemēram:
kasieris kontrolieris.

Mūsdienās apvienotās profesijas sastopamas bieži. To rakstības varianti valodas praksē ir dažādi – gan ar defisi, gan bez tās.

Lai gan attiecsmē pret defissavienojumiem latviešu valodā ir kritiska, valodas praksē tie sastopami vēl joprojām. **Darba sludinājumos** profesiju nosaukšanai defissavienojumi izmantoti bieži. Turklāt grafiski saistījums parādīts gan ar defisi, gan domuzīmi.

Parasti ar defisi saistīti apvienoto profesiju nosaukumi, piemēram:

loģistiķis-ekspeditors/-e,

testētājs/-a-analītiķis/-e,

sekretāre/-s-dokumentu reģistrētāja/-s,

biroja administrators/-e-lietvedis/-e.

Ja nosaukumā paturami abi komponenti, ņemot vērā iepriekš minētos principus, labāk būtu no defises lietošanas atteikties, piemēram, *loģistikais ekspeditors*, *testētājs analītiķis*. Būtu izvērtējami gadījumi, kad nosaukumā nepieciešams lietot abus komponentus, kad izvēlēties vienu no tiem, piemēram, *sekretāre* vai *dokumentu reģistrētāja*, nevis *sekretāre-dokumentu reģistrētāja*, *biroja administratore* vai *lietvede*, nevis *biroja administratore-lietvede*.

Ir arī gadījumi, kad otrais defissavienojuma komponents paskaidro pirmo, piemēram:

kvalitātes kontroles inspektors/-e-mehāniķis/-e,
inspektors-jurists,
būvniecības inženieris/-e-struktūrvienības vadītājs,
noliktavas speciālists-maiņas vecākais,
vecākais referents-teritoriju un transporta infrastruktūras plānotājs.

Šajos piemēros izpaužas darba sludinājumu profesiju nosaukumu specifika – koncentrētā veidā jau nosaukumā paust informāciju par paredzamajiem darba pienākumiem. No profesiju nosaukumu izveides viedokļa pareizāk būtu profesijas nosaukumā norādīt būtiskāko komponentu, pārējo informāciju iekļaujot darba pienākumu aprakstā, piemēram, norādīt, ka nepieciešams *būvniecības inženieris* (vai pareizāk – *būvinženieris*), kura pienākumos būs vadīt struktūrvienību; *vecākais referents*, kura pienākumos būs teritoriju un transporta infrastruktūras plānošana.

Šajā grupā iekļaujas arī ārstu profesijas, kurās vispārīgajam profesijas nosaukumam *ārsts* ar defisi tiek pievienots konkrētās specialitātes nosaukums, piemēram:

ārsts-kardiologs,
ārsts-radiologs,
ārsts-foniatrs.

Pirmais komponents šajos gadījumos ir lieks, jo otrais komponents viens pats izsaka nepieciešamo informāciju.

Reizēm darba sludinājumos apvienoto profesiju komponenti atdalīti ar slīpsvītrām, piemēram:

datubāzu analītiķis/izstrādātājs/administrators/-e.

Daļu profesiju vai amatu nosaukumu papildina informācija, kas veido plašāku **sintaktisku konstrukciju**, piemēram:

tehnisko projektu vadītājs/-a ēku/būvju uzturēšanā,
sistēmanalītiķis/-e darbam ar ģeogrāfiskās informācijas sistēmām,
vecākais inspektors (pārtikas uzraudzības jomā),
vecākais inspektors Piesārņojuma kontroles daļā.

Profesijas nosaukumu šajos gadījumos darba sludinājumos mēdz grafiski izcelt.

Parasti latviešu valodā profesiju raksturojošā daļa ir profesijas nosaukuma sākumā (sk. tabulas otro aili).

Darba sludinājumos konstatētais profesijas nosaukuma variants	Vēlamais profesijas nosaukuma variants
tehnisko projektu vadītājs/-a ēķu/būvju uzturēšanā	ēķu [uzturēšanas] tehnisko projektu vadītājs/-a
sistēmanalītiķis/-e darbam ar ģeogrāfiskās informācijas sistēmām	ģeogrāfiskās informācijas sistēmu sistēmanalītiķis/-e
vecākais inspektors (veterinārās uzraudzības jomā)	vecākais veterinārās uzraudzības inspektors
vecākais inspektors Piesārņojuma kontroles daļā	Piesārņojuma kontroles daļas vecākais inspektors

Atkāpes no valodas normām vai apstiprinātā lietojuma

Darba sludinājumos bez jau minētajām vērojamas arī citas atkāpes no latviešu valodas normām, ieteiktā vai oficiāli apstiprinātā lietojuma. Biežāk šādas atkāpes vērojamas interneta portālu sludinājumos.

Kļūdas vērojamas:

- svešvārdu pareizrakstībā, piemēram:
administrātors (nevis *administrators*),
operātors (nevis *operators*);
- terminu lietojumā, piemēram:
aparāturu iestādītājs (nevis *aparāturu iestatītājs*),
medmāsa (nevis *medicīnas māsa*),
būvniecības inženieris (nevis *būvinženieris*);
- novecojuša vārda vai barbarisma lietojumā, piemēram:
skroderis (nevis *drēbnieks*, *šuvējs*).

Bieži lietoti aizguvumi no angļu valodas, kuriem latviešu valodā ir arī citi ekvivalenti, piemēram:

menedžeris (*kredītmenedžeris*, *mārketinga menedžeris*) – *pārzinis*, *administrators*, *direktors* u. c.,
mārketinga speciālists – *tirgvedības speciālists*,
faktoringa daļas vadītājs – *faktūrkreditēšanas daļas vadītājs*.

Reizēm aizguvuma lietojums ir pat komisks, piemēram, *supervaizeris salātu fermā*.

Biežāk pieminētās profesijas

Profesiju lietošanas biežums darba sludinājumos ir atkarīgs no konkrētā brīža darba tirgus prasībām. Aplūkotajā materiālā biežāk minētās profesijas ir *pārdevējs/-a*, *menedžeris/-e*, *pārdošanas speciālists/-e*, *autovadītājs/-a*, *frizieris/-e*, *celtnieks/-ce*, *grāmatvedis/-e*, *manikīre*, *apsargs*, *loģistiķis/-e*. Bieži darba sludinājumos minēti vispārīgi profesiju nosaukumi, piemēram, *darbinieks*, *speciālists*.

Jaunas profesijas

Darba sludinājumos sastopami jaunu, praksē nesen ienākušu profesiju nosaukumi, piemēram:

kases vadītājs ('atbild par kasu darbu; apstrādā informāciju par naudas plūsmu'),

telemārketinga speciālists/-e ('telefoniski veicina uzņēmuma pakalpojumu pārdošanu'),

zīmola vadītājs ('veicina attiecīgā zīmola preču popularizēšanu un izplatīšanu').

Secinājumi

Kopumā profesiju nosaukumu lietojums darba sludinājumos atbilst profesiju nosaukumu darināšanas un veidošanas likumībām, bet vērojamas arī valodas praksē bieži sastopamās novirzes no pieņemtā lietojuma, tādējādi atspoguļojot reālo valodas situāciju, piemēram, defissavienojumu un aizguvumu lietojumā.

Brīžiem pamanāmas noteiktas šī runas žanra īpatnības, piemēram, pārspīlēts paralēls vīriešu un sieviešu dzimtes lietojums, padarot tekstu grūtāk uztveramu. Cenšoties jau nosaukumā ietvert maksimāli daudz informācijas par darba pienākumiem, reizēm veidojas gari, sintaktiskā ziņā sarežģīti profesiju nosaukumi.

Darba sludinājumos reizēm ātrāk nekā citos runas žanos sastopami jaunu profesiju nosaukumi, kam ne vienmēr jau nostiprinājies oficiālais lietojums.

Avoti

Diena – 2008. gada augusts–septembris

<http://apollo.ss.lv/lv/work>

<http://www.cv.lv>

<http://www.cvmarket.lv>

Literatūra

Bergmane, Blinkena 1986 – Bergmane, A., Blinkena, A. *Latviešu rakstības attīstība*. Rīga : Zinātne, 1986. 434 lpp.

Blinkena 1965 – Blinkena, A. Par defises lietošanu. *Latviešu valodas kultūras jautājumi*. 1. laid. Rīga : Liesma, 1965, 146.–157. lpp.

Blinkena 1969a – Blinkena, A. *Latviešu interpunkcija*. Rīga : Zinātne, 1969. 410 lpp.

Blinkena 1969b – Vai tikai vīriešu dzimte? *Latviešu valodas kultūras jautājumi*. 5. laid. Rīga : Liesma, 1969, 158.–162. lpp.

Blinkena 1981 – Blinkena, A. Par profesiju nosaukumu dzimti. *Valodas kultūra radio-vilnī*. Rīga : Zinātne, 1981, 34.–36. lpp.

MLLVG – *Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatika*. 1. sēj. Rīga : LPSR ZA izdevniecība, 1959.

Pūtele 1999 – Pūtele, I. Dažas problēmas profesiju nosaukumu lietošanas praksē. *Linguistica Lettica* 4. Rīga : LU LaVI, 1999, 74.–84. lpp.

- Pūtele 2005 – Pūtele, I. Aktuālais profesiju nosaukumu veidošanā un lietošanā. *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi*. Rīga : LU Akadēmiskais apgāds, 2005, 71.–76. lpp.
- Skujiņa 1982 – Skujiņa, V. Konsultācijas. *Latviešu valodas kultūras jautājumi*. 18. laid. Rīga : Avots, 1982, 145.–146. lpp.
- Skujiņa 1991 – Skujiņa, V. Defissavienojumi termina un terminelementa funkcijā. *Latviešu valodas kultūras jautājumi*. 26. laid. Rīga : Avots, 1991, 169.–177. lpp.
- Skujiņa 2002 – Skujiņa, V. *Latviešu terminoloģijas izstrādes principi*. Rīga : Zinātne, 2002., 224. lpp.
- Skujiņa 2003 – Skujiņa, V. *Latviešu valoda lietišķajos rakstos*. Rīga : Zvaigzne ABC, 2003. 147 lpp.
- Stuite 1980 – Stuite, M. Krievu valodas defissavienojumiem atbilstošās adefisālās konstrukcijas latviešu valodā. *LPSR ZA Vēstis*. Rīga, 1980, Nr. 12, 55.–66. lpp.
- Veisbergs 1999 – Veisbergs, A. Dzimtes kategorija latviešu vārdnīcās. *Linguistica Lettica* 5. Rīga : LU LaVI, 1999, 48.–57. lpp.

Summary

The article deals with peculiarities of profession names as used in a language genre – job advertisements.

Profession names usually are feminine and masculine pairs of one stem nouns, derived according to the morphological peculiarities of the particular gender. Listing profession names in general – in corporate documentation, profession lists, legislative acts, profession classification, etc – the masculine form is generally used, whereas mentioning the profession or position of a particular person, the profession name is used in the corresponding gender.

There is a specific group that consists of profession names lacking a corresponding counterpart formed from the same stem, the lexical meaning of which already determines the gender, for instance *kuģapuika* ‘cabin boy’, *medicīnas māsa* ‘nurse’, *vecmāte* ‘midwife’.

Recently a trend has appeared in job adverts to indicate both genders, for instance *pārdevējs/-a* (salesman/saleswoman), *menedžeris/-e* (manager), *apdrošināšanas konsultants/-e* (insurance broker). If the position is more commonly taken by women, the feminine form may be listed first, for instance *biroja administratore/-s* (office administrator), *Konsulārās nodaļas sekretāre/-s* (secretary of the Consular Department).

The basic form of profession names to be used in different lists is nominative singular. When used in a job advert, the profession name becomes part of the text and therefore is used in some other case, mostly accusative, seldom genitive, and sometimes dative case.

Hyphenated compounds are considered alien and inappropriate structures in the Latvian language, yet they are occasionally used. Their frequency of use is rather high in job advertisements.

In some cases of job advertisements, profession names are expressed by wider syntactic structures.

Job adverts also display deviation from the standard of the Latvian language, the suggested or officially approved usage.

Job adverts also feature new, recently introduced profession names.